

Ὁ κ. Καρθαῖος εἶναι ὁ ἀναρχικός τοῦ αἰσθήματος, ὁ πεσιμιστὴς ποῦ ἐπιγραμματίζει τὴν désillusion. Ὅμως ἡ ὀλιγολογία του δὲν εἶναι, μοῦ φαίνεται, σωριασμένος ἢ πιεσμένος πλοῦτος, ἀλλὰ ἐνδεια πάθους. Ἐπειτα ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἐπαναστάτης, ὅσο καὶ ἂν βρῖσκη τὴ ζωὴ καὶ τοὺς ἀνθρώπινους ἀγῶνες μάταιους. Ἴσως γι' αὐτὸ ἀκριβῶς.

Τὸν Κυριαξῆ δὲν γνωρίζω. Δὲ μᾶς ἔστειλε ἀκόμα τὴ συλλογὴ του καὶ ἀπὸ τὰ ποιήματα ποῦ δημοσίευσε στὸ «Νουμᾶ» δὲν κατόρθωσα νὰ συγκρατήσω τίποτε, γιατί τὰ διάβασα πολὺ βιαστικά.

Ὡστε τὸ συμπέρασμα ποῦ βγάζει ὁ κ. Παρορίτης ἀπὸ τὴ μικρὴ ἀνάλυση τῶν τριῶν ποιητῶν του, ἐμεῖς θὰ τὸ γράψαμε πιὸ δηλωτικὸ τῆς ἀφασίας ποῦ χαρακτηρίζει τὴν τέχνη στὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸν πόλεμο καὶ τὴν κοινωνικὴ ζύμωση ποῦ τὸν διαδέχθηκε.

M. ΠΕΡΙΔΗΣ

Η ΜΕΤΕΚΛΟΓΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ἡ Ἐθνοσυνέλευση συνεδριάζει. Ἡ τυραννία ὅμως ἐξακολουθεῖ μὲ τὴ μάσκα τοῦ κ. Γούναρη αὐτὴ τὴ φορὰ. Δὲν ἔγινεν ὡς τὰ σήμερα καμμιά συζήτηση ποῦ νὰ δικαιολογῆ τὸν τίτλο τῆς Συνακτικῆς Βουλῆς. Ἡ χρεωκοπία τοῦ Κοινοβουλευτισμοῦ ἐδῶ πέρα εἶναι φανερὴ, ὀλοφάνερη. Μὰ οὔτε καὶ ἡ Βουλὴ αὐτὴ ποῦ ἤθε ἔπειτα ἀπὸ μιὰ λαϊκὴ θύελλα ἀνέδειξε κανέναν ἀπὸ τοὺς πατέρες τοῦ ἔθνους ποῦ νὰ στέκη στὸ ὕψος τῆς ἀποστολῆς του, νὰ ξέρη τί θέλει, τί λέει καὶ τί ἀντιπροσωπεύει. Οἱ ἀρχηγοὶ πάλε τῶν κομμάτων χειρότερα. Μικροί, μὲ διανοητικότητα περασμένης ἐποχῆς. Μ' ὄλη τὴ φυσικὴ φλυαρία τους εἶναι νάνοι, δὲ βιάζονται νὰ προχωρήσουν, νὰ τραβήξουν ἐμπρός, ν' ἀφήσουν κάποια σημάδια στὸ πολιτικὸ τους πέρασμα. Προτιμοῦν τὸν ἀραμπᾶ ἀπὸ τὸν ἠλεκτρικὸ σιδηρόδρομο.

Ζοῦνε σὲ ἄλλην ἐποχῆ, δὲν καταλαβαίνουν ἀπὸ τί κυριαρχεῖται ἡ σύγχρονη ζωὴ. Τὰ σύγχρονα κοινωνικὰ καὶ πολιτικὰ ρεύματα τοὺς ἄφισαν ἀσυγκίνητους. Εἶν' ἀλήθεια πὼς ἀντιγράφουν νεωτεριστικὲς διατάξεις μεταπολεμικῶν συνταγματικῶν χαρτῶν. Ἀντιγράφουν ὅμως ἀπλῶς, παπαγαλίζουν, δὲν πιστεύουν καὶ δὲν ἀφομοιώνουν μέσα τους τίς νεωτεριστικὲς ιδέες. Γι' αὐτὸ ἡ Βουλὴ ξαναθυμίζει τὴν ἐποχὴ-περίοδο 97 - 98. Ξανάζησαν λησιμονημένοι τύποι. Ἡ πνευματικὴ ἀρτηριοσκλήρωση εἶναι τὸ πᾶν μέσα σ' αὐτὴν τὴ Βουλὴ. Λεβίδης, Λεβίδαρος... νά ὁ τύπος τῆς Γ'. τῶν Ἑλλήνων Ἐθνοσυνελεύσεως. Πολλοὶ κουνοῦν περιλῦποι τὸ κεφάλι. Εἶναι οἱ ἀπογοητευμένοι βενιζελικοὶ ἀπὸ τίς ἐκλογὰς τῆς 1ης τοῦ Νοέμβρου. Οἱ διαβασμένοι πού στὸ Βενιζελικὸ καθεστῶς ἀπὸ μιὰν ὑποκειμενικὴ στραβομάρα, ἀπὸ ἓνα πάθος ἐγκληματικὸ τὰ βλέπανε ὅλα μέλι γάλα. Ὁ λαὸς μας εἶναι χαλασμένος, ἀνίκανος γιὰ ἀνώτερα ἰδανικά, ἀπροσάρμοστος στὶς νέες ιδέες, προσωπολάτρης, φιλομοναρχικός, ὀπισθοδρομημένος, φθέγονται. Καὶ τὰ λέγουν αὐτὰ ἐκεῖνοι ποῦ στὰ τρία χρόνια ποῦ διοικοῦσε τὴν Ἑλλάδα δικτατορικὰ ὁ Βενιζέλος δὲν ἔκαναν τίποτε, γιὰ νὰ καλλιεργήσουν τίς νέες ιδέες, νὰ ξετινάξουν τὸ λαὸ ἀπ' τὴ μούχλα τῆς προσωπολατρείας. Ἐπειτα δὲν σκέπτονται γιὰ νὰ βροῦν τὸ κακὸ στὴ ρίζα του. Τὰ βλέπουν ὅλα ὑποκειμενικὰ μέσα στὸν κύκλο τῶν δικῶν τους συμφερόντων. Εἶναι περιλῦποι τάχατες γιὰ τὴν πνευματικὴν στέρωση τῆς φυλῆς, γιὰ τὸ πνευματικὸ στάματόμαμάς καὶ δὲν μποροῦν νὰ καταλάβουν πὼς ὅ,τι εἶχε νὰ δώσῃ ἡ ἀστική μας τάξη τὸ ἔδωκε. Ἡ λογοτεχνία μας ἀγκάλιασε τίς πατριωτικὲς παπαρδέλες καὶ ἔδωκεν ὅ,τι μποροῦσε νὰ δώσῃ. Ἡ τέχνη γενικὰ τὸ ἴδιο.

Σκαρφάλωσε στο χορταριασμένο βράχο της 'Ακροπόλεως. Μὲ κεκτημένη ταχύτητα πήγαμε χιλιάδες χρόνια πίσω. Ἀδιαφορήσαμε γὰ τὸ παρὸν καὶ τὸ μέλλον.

Σήμερα μιὰν ἄλλη τάξη προβάλλει μὲ δικαιώματα, σπρωχμένη ἀπὸ τὸν οικονομικὸν ἀγῶνα τῶν τάξεων, ἢ ἐργατικῇ. Θεμελιώνει μὲ τὸ κίνημά της τὴν αὐριανὴ ἀναγέννηση. Σπρώχνει τὴν ἑλληνικὴ κοινωνία πρὸς τὴ ζωὴ, πρὸς τὸ φῶς, πρὸς τὴν κίνηση. Ὅταν τὸ ἑλληνικὸ κίνημα πάρει τὴν ὀριστικὴν του διαμόρφωση ὅταν βγῆ ἀπὸ τὴν πρωτόγονη ἐξέλιξί του, ὅταν ὀργανωθῆ καὶ πάρῃ ὁμοίμορφη πολιτικὴ ἐμφάνιση τότες τὰ πράγματα θ' ἀλλάξουν. Ὡς τὰ σήμερα οἱ λίγοι γραμματισμένοι ποὺ καταπιάστηκαν τὴν ἐργατικὴν ἰδεολογία τὴν ἐπρόδωκαν. Δὲν εἶν' ὑπερβολὴ πὸς ἓνας ὀλάκερος κόσμος γεννιέται στὴν Ἑλλάδα. Ἡ αὐριανὴ ἐμφάνιση τῆς ἐργατικῆς σ' ὅλες τὶς κοινωνικὰς ἐκδηλώσεις θὰ εἶναι ἓνα γεγονός. Χθὲς καὶ σήμερα μιὰ χούφτα τίμιων ἀγωνιστῶν καταλύουν μὲ ἀισαλένια θέληση κάτω ἀπὸ στερήσεις καὶ πείσεις ὅλες τὶς σκουριὰς (πατριωτικὰς, πολιτικὰς, κοινωνικὰς) τῆς ἐργατικῆς τάξης. Δημιουργοῦν μὲ τὴν βοήθεια τῶν οικονομικῶν ὄρων καὶ τῶν νέων συνθηκῶν τὸν συνειδητὸν ἐργάτη. Τὸν ἐργάτη (τραμβαγέρι, μηχανουργό, μεταλλορῦχο) ποὺ δὲν θὰ φωνάξῃ «Ἔρχεται», ποὺ ἀπὸ τὸ Σωματεῖο του θὰ ξεκρεμάσῃ τὶς εἰκόνες ἐκεῖνες ποὺ συμβολίζουν τὴν ἐκμετάλλευση, τὴν ἀδικία, τὶς φεουδαρχικὰς καὶ ἀστικὰς προλήψεις.

Καὶ θὰ γίνῃ αὐτὸ μιὰ μέρα.

Οἱ Βενιζελικοὶ βιάζονται—ἢ μᾶλλον θέλουν γὰ λόγους κομματικῆς αὐτοσυντηρήσεως— νὰ συντομεύσωμε τὸ χρόνο, νὰ τραβήξωμε τὸ σχοινί, νὰ κάνωμε ὅ,τι ἔκαναν ἄλλοι σὲ τριάντα χρόνια νὰ τὸ κάνωμε ἐμεῖς σὲ μῆνες.

Εἶναι ἀνυπόμονοι γιατί εἶναι καταγεγραμένοι. Πᾶνε μὲ ὑπολογισμὸ. Θέλουν τὸ ἐργατικὸ κίνημα γὰ πρόχωμα. Μὰ πέρασεν ἡ περίοδος τῆς παιδικῆς ἡλικίας τοῦ ἐργατισμοῦ, περίοδος ποὺ μποροῦσε νὰ εὐνοήσῃ τὰ σχέδια τῶν διαφόρων συμπαθούντων δῆθεν τὴν ἐργατικὴν κοινωνιολογίαν καὶ ἀριβιστῶν. Τώρα περνοῦμε μιὰ περίοδο ἀνασυντάξεως, ἀναδημιουργίας, περίοδο ξεκαθαρίσματος. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὸς ἀκόμα ὑπάρχουν πολλὰ στοιχεῖα μέσα στὸ ἐργατικὸ κίνημα, κίτρινα, ἀσυνειδητα, πωλημένα στ' ἀστικὰ κόμματα ποὺ δὲν ἀφίνουν εὐκαιρία νὰ τοὺς περάσῃ χωρὶς νὰ ἐργαστοῦν γὰ τὸ πούλημα τοῦ Ἄλφα ἢ Βῆτα σωματείου στὶς ἀστικὰς φατρίες, μὰ καὶ τὰ στοιχεῖα αὐτὰ μέρα μὲ τὴν ἡμέρα ξεπέφτουν, ρεζιλεύονται, διώχνονται ἀπὸ τὴν ἐργατικὴν οἰκογένεια.

Οἱ δικαιοδικὰ καὶ ἀστυνομικὰ καταδιώξεις ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά πῆραν μιὰ τέτοια ἔκταση ποὺ κοντεύουν τυπικῶς νὰ διαλύσουν πολλὰ σωματεῖα στὴ Θεσσαλία καὶ Μακεδονία. Τὸ κόμμα τοῦ κ. Γούναρη στὴ Θεσσαλονίκην ὀργάνωσε τοὺς Ἕλληνες «φατίστι», τὴν «Μακεδονικὴν Νεολαίαν» ὅπως τὴ βάφτισαν οἱ γουναρικοὶ κομματάρχες, ἔκδοση Γυπαραιῶν βελτιωμένη. Καὶ μ' ὅλες αὐτὰς τὶς καταδιώξεις τὸ κίνημα δὲ σταματᾷ, τραβίει τὸ δρόμο του. Ἄν ὑπῆρχε μάλιστα μεθοδικὴ σοσιαλιστικὴ φιλολογία τὰ πράγματα θὰ ἦταν διαφοροτικότερα. Ἡ ἐξέλιξι ταχύτερη. Ἐπίσης ἂν ὑπῆρχεν ἐπαναστατικὴ φιλολογία (στὸ λογοτεχνικὸ εἶδος) σήμερα μὲ τὴν καλλιεργημένη ἀποστροφὴ τῆς λαϊκῆς μάζας κατὰ τῶν πολέμων καὶ ἐκστρατειῶν οἱ ἀνυπότακτοι θὰ ἦταν ἀκόμα πολὺ περισσότερες χιλιάδες ἀπὸ ὅτι εἶναι σήμερα. Δὲν ὑπάρχουν ὄλιγα μέσα καὶ οἱ ἐπαγγελματικὰς ὀργανώσεις ἔχουν στραγγίσει ἀπὸ τοὺς διαρκεῖς ἐράνους. Στὸ Βόλο μοναχὰ φυλακιστήκανε 120 καὶ ἀκόμα σήμερα εἶναι καμμιὰ πενήντα μέσα χωρὶς βούλευμα, χωρὶς

σοβαρή κατηγορία, χωρίς τακτικήν ανάκριση. Ἐκεῖ ἡ δικαιοσύνη ἔγινεν ὄργανο τοῦ «Ἐμπορικοῦ Συλλόγου». Σήμερα τὰ «δικαστικά αἵσχη» συνεχίζονται μὲ ἀδιαντροπιά σ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Σὲ διάστημα ἑξή μηνῶν πού διοικεῖ τὴ χώρα ὁ παλαιοκομματισμὸς ἡ ἐργατικὴ τάξη ἀντίκρισε πρωτοφανεῖς καὶ ἄγριους ἐπίσημους καὶ ἀνεπίσημους διωγμούς.

Ἔπειτ' ἀπ' ὅλα αὐτὰ ἀντικρύζει κανεῖς μιὰ ἐκρυθμὴ κατάστασι. Ποῦ πᾶμε; εἶναι τὸ ἐρωτηματικὸ τῶν Βενιζελικῶν. Ποῦ εἶναι ἡ πνευματικὴ παραγωγή μας; εἶναι ἡ ἀνήσυχη ἀπορία τῶν γραμματισμένων. Ἀλήθεια παρατηρεῖ κανεῖς μιὰ στασιμότητα. Ἡ Ἐθνοσύλλησι συνεδριάζει. Μὰ οὔτε μιὰ ἀπολύτως συζήτησι ἀνοίχτηκε σοβαρὴ στὸν τύπο γιὰ τὰ ζητήματα πού ἔχει νὰ λύσῃ. Ἐπιστημονικὴ κίνησι μὴδὲν. Νέκτρα καὶ μούχλα.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά ὁ μικροαστικὸς κόσμος ἀγαναχτεῖ, δυσφορεῖ. Εἶν' ἀπογοητευμένος ἀπὸ ὅλα τὰ κόμματα, τοὺς κομμουνιστὰς τοὺς φοβᾶται. Λὲ ξέρει καλὰ τί θέλει. Ζητεῖ ἄγκυρα σωτηρίας.

Ἡ μόνη τάξι πού φαίνεται πὼς ζεῖ, κινεῖται, δρᾷ, εἶναι ἡ ἐργατικὴ. Ἀντὶ νὰ τῆς ὑφαίνουσι τὸ σάβανό τῆς μὲ τοὺς διωγμούς οἱ ἄστοι, τὸ μέλλον θὰ δεῖξι πὼς αὐτὴ ὑφαίνει τὸ σάβανο τῆς μπουρζουαζίας. Ἐκεῖνο ὅμως πού βλέπει κανεῖς ἀπὸ τώρα καθαρὰ εἶναι μιὰ σοβαρὴ «κρίσις» πού περνοῦμε. Ἐνα βουγγιτὸ ὑπόκωφο ἀκούεται ἐκ τῶν κάτω. Ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ ξεσπάσῃ σὲ λαϊκὴ θύελλα. Αὐτὸ μπορεῖ νὰ τὸ προβλέψῃ κανένας χωρὶς νὰ εἶναι προφήτης.

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΪΟΣ 1921.

Π. ΧΑΛΚΟΣ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ P. J. JOUVE

Νὰ εὐλογίσωμε τὸν πόλεμο πού φανέρωσε στὸν ἑαυτὸ τους μερικὰς πλούσιες συνειδήσεις, μερικὰς δημιουργικὰς δυνάμεις; Γιατὶ εἶναι πιά βέβαιο πὼς στὴν κρίσι πού προκάλεσε ἡ αἰμοβόρα, ἀτέλειωτη πομπή του, καρδιὰς διπλωμένες στὴν ἀσπὴν ὀρειάδα τους, ἀναπετάχθησαν μὲ σφρίγος καὶ ἔπλασαν ἔργα τρεμάμενα ἀπὸ πάθος, ἀγάπη καὶ ἐπαναστατικὸτητα.

Ὁ P. J. Jouve ποιητὴς μὲ ἀτομικότητα πού τις παραμονὲς τοῦ πολέμου ἀναζητοῦσε τὸ δρόμο του, πληγώθηκε ὡς στὴ ρίζα τοῦ ἀνθρωπισμοῦ του ἀπ' τὴν ἀδελφοκτονία τοῦ 1914, ἔκλαψε, ἐτόνεσε καὶ ξεπέταξε στὸ φῶς τραγούδια ἰκεντικά τῆς ἀγάπης ἢ γεμάτα ἀγανάκτησι καὶ, μπροστὰ στὴ βλακώδη ἀναισθησία τοῦ κόσμου, σαρκαστικά, ξόφρενα.

Κι αὐτὸς πρόσφυγας στὴν Ἑλβετία κοντὰ στὸ Ρολλάν καὶ τοὺς ἐλεύθερους ἀνυπότακτους στὴ δουλεία τῶν καιρῶν.

Τὸ 1915 εὐρισκόμενος ἀκόμα στὴ Γαλλία, δημοσίευσε μιὰ συλλογὴ: Vous êtes des hommes. Τὸ 1916 στὴ Γενεύη: Poème contre le Grand Crime. Τὸ 1918 τὸ μεγάλο του ἔργο: La Dance Macabre.

Ἀπὸ τὴν ὑπηρεσία του ὡς νοσοκόμου στὴν ἀρχὴ τοῦ πολέμου, ἔγραψε μὲ συγκαταητὸ πόνου σειρὰ ἀπὸ διηγήματα, ὅπου στριφοσφριζοῦν οἱ πληγωμένοι μέσα σὲ ἱλιγγώδη ἀγωνία.

Τελευταία στὸ 1920, δημοσίευσε μιὰν ἀξιόλογη μελέτη γιὰ τὸ Ρολλάν: R. Rolland Vivant, πού ἀποτελεῖ ἓνα ἀσύγκριτο δοκουμεντό γιὰ τὴ ζωὴ τοῦ Διδασκάλου κατὰ τὸν πόλεμο.

Ὁ Jouve μαζί μὲ τὸ Martinet εἶναι οἱ δυνατότεροι γάλλοι ποιηταὶ πού ἀνέδειξε τὸ πολεμικὸ δράμα.

Σήμερα ἀποτελεῖ μιὰ ἀπὸ τις πρὸ ἐξαιρετικὰς ἀτομικότητες τῆς Εὐρωπαϊκῆς συνειδήσεως πού ὑπηρετοῦν μὲ αὐταπάρησι τὸ Διεθνιστικὸ Ἰδανικόν.

Ἡ χαρὰ μας εἶναι μεγάλη ὅτι ἔρχεται νὰ συνεργαστῇ στὰ «Γράμματα». Δημοσιεύομε σήμερα ὡς ἀρραβῶνα τῆς συνεργασίας μας δύο ἐλεγεία ἀπὸ μιὰ συλλογὴ πού ἐκδίδεται προσεχῶς: Toscanes. Ἐνα μέλημα εἶχαμε μεταφράζοντάς τα γιὰ κείνους ἀπ' τοὺς ἀναγνώστες μας πού δὲν μποροῦν νὰ τ' ἀπολαύσουν στὰ γαλλικά, πὼς νὰ μὴ προσδώσωμε τὸν ποιητὴ τους.

Μ. Π.